DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

I den relativt korte periode, der er forløbet siden udarbejdelsen af den foregående oversigt over den internationale økonomiske situation, er der ikke indtruffet begivenheder, der føjer væsentlige nye træk til det billede af de økonomiske forhold i den vestlige verden, som tegnede sig ved årsskiftet. Der er imidlertid fremkommet en del nyere statistiske oplysninger, som bekræfter, at den nedadgående linie, som prægede udviklingen i U.S.A. siden sommermånederne 1953, er fortsat i hvert fald frem til begyndelsen af det nye år, medens på den anden side den økonomiske aktivitet i de vigtigste vesteuropæiske lande vedvarende har været stigende. Samtidig foreligger der nu en række mere konkret udformede angivelser af den vej, som man fra den amerikanske regerings side har tænkt sig at følge som modtræk mod en eventuel forstærkelse af de nuværende nedgangstendenser.

U.S.A.

Fortsat fald i nationalproduktet.

Den samlede værdi af U.S.A.s bruttonationalprodukt, der fra 2. til 3. kvartal 1953 var faldet med 2 milld. $ (årsrate) eller med ca. ½ %, gik i årets sidste kvartal yderligere ned med 4 milld. $, altså i et noget forstærket tempo, til 365 milld. $ (årsrate). Denne nedgang modsvaredes næsten nøjagtigt af en reduktion i opbygningen af private foretagenders lagre, der i 2. og 3. kvartal var vokset i et tempo svarende til henholdsvis ca. 7 og ca. 4 milld. $ pr. år, medens deres totalværdi ved slutningen af 4. kvartal var den samme som ved dets begyndelse. Derimod skete der praktisk talt ingen ændring i den samlede afsætning til, hvad man kunne kalde „endelig anvendelse", forstået som privat forbrug, private investeringer i bygninger, maskiner og anden fast realkapital samt det offentliges køb. Imellem de forskellige komponenter i afsætningen til „endelig anvendelse" foregik der dog visse forskydninger, jvf. omstående tabel. Hvis man udskiller privat forbrug af tjenesteydelser, finder man, at der er tale om en nedgang i den resterende del af afsætningen til „endelig anvendelse". Forudsat at det offentliges køb af tjenesteydelser ikke er gået ned, må der således være sket en nedgang i de samlede „endelige køb" af *varer* taget for sig.

U.S.A.s nationalprodukt 1953.
(milld. $ i løbende priser; sæsonudjævnet og omregnet til årsrate).

	1. kvt.	2. kvt.	3. kvt.	4. kvt.
1. *Privat forbrug*				
– varige goder	30.2	30.7	30.4	29.5
– ikke-varige goder	121.2	122.1	121.3	120.5
– tjenesteydelser	76.3	77.6	79.2	80.5
I alt	227.7	230.4	231.0	230.5
2. *Private investeringer i fast kapital*				
– boligbyggeri	12.2	12.0	11.5	11.5
– anden bygge- og anlægsvirksomhed	12.8	13.4	13.4	13.5
– maskiner, inventar m. v.	26.2	26.9	27.1	26.5
I alt	51.2	52.3	52.0	51.5
3. *Offentlige køb af varer og tjenester*				
– forsvarsudgifter	51.6	53.5	52.1	50.2
– unionens civile udgifter (netto)	5.8	5.3	6.3	7.5
– enkeltstaters og kommuners udgifter	24.9	24.6	25.2	26.3
I alt	82.4	83.5	83.6	84.0
4. *Samlet indenlandsk afsætning til „endelig anvendelse* (1+2+3)	361.3	366.2	366.6	366.0
÷ privat forbrug af tjenesteydelser	76.3	77.6	79.2	80.5
I alt	285.0	288.6	287.4	285.5
5. *Ændring i private lagre*	4.3	7.1	4.3	0.0
6. *Udenlandsk nettoinvestering*[1]	÷2.1	÷2.5	÷2.1	÷1.0
Bruttonationalprodukt i alt (4+5+6)	363.4	370.7	368.8	365.0

Kilde: „Economic Report of the President". Transmitted to the Congress. Jan. 1954.
[1] Exclusive offentlige gaver og lån.

Forbrugsudviklingen.

Som vist i følgende tabel over forbrugsudviklingen har udgifterne til *fødevareforbrug m. v.* kun udvist minimale udsving i årets løb; men da priserne i årets sidste halvdel lå 1 % højere end i den første del, er der tale om en lille reel tilbagegang i forbruget på dette område til trods for, at befolkningen er vokset med godt 1 million. Udgifterne til *beklædning m. v.* er gået tilbage med 7 % fra 1. til 4. kvartal, og da der også her er sket en vis prisstigning, er faldet reelt set snarest lidt større. Forklaringen herpå kan dog til dels ligge i det varme vejr i efteråret. Stigningen i *boligbenyttelsesudgifter* skyldes for omkring halvdelens vedkommende højere priser, medens resten er udtryk for en reel forøgelse. Nogenlunde det samme synes at gælde for *andre tjenesteydelser.*

For de øvrige goders vedkommende bemærker man, at udgifterne til køb af automobiler har svinget betydeligt og har vist nedadgående tendens i andet halvår.

Private forbrugsudgifter.

(milld. $ i løbende priser, sæsonudjævnet og omregnet til årsrate).

	Varige goder		Ikke-varige goder			Tjenesteydelser	
	Automobiler	Andre	Føde- og drikkevarer	Beklædning	Andre	Boligbenyttelse	Andre
1950	12.3	16.9	61.2	18.9	22.5	20.2	42.5
1951	10.9	16.4	69.0	20.3	24.1	21.9	45.5
1952	10.4	16.3	72.6	20.7	25.4	24.0	48.7
1953 1. kvt.	13.4	16.8	74.2	20.9	26.2	25.3	51.0
„ 2. „	14.3	16.4	74.5	20.9	26.7	25.8	51.9
„ 3. „	13.8	16.7	74.5	19.9	26.9	26.4	52.8
„ 4. „	13.3	16.2	74.1	19.4	27.0	27.0	53.5

Kilde: „Economic Report of the President". Transmitted to the Congress. Jan. 1954.

Lagertilpasningens betydning.

Lagerforandringer indtager noget af en særstilling i konjunkturforløbet. Deres størrelse bestemmes ganske simpelt som forskellen mellem bruttonationalproduktet i perioden og den samlede afsætning til „endelig anvendelse". De kan således både være positive og negative; i sidste fald er en del af den løbende afsætning til „endelig anvendelse" dækket ved lagerforbrug. Man kan imidlertid ikke uden videre gå ud fra, at en lagerforøgelse, respektive et lagerforbrug, altid dækker over den samme økonomiske realitet. Under en opgangsperiode, hvor afsætningen til „endelig anvendelse" stadig vokser i kraftigt tempo, vil erhvervsforetagenderne sandsynligvis – så længe de venter en fortsat udvikling i samme retning – søge at forøge deres lagerbeholdninger både af indkøbte råvarer og halvfabrikata m. v. og af deres egne færdigvarer for at stå bedre rustet til at imødekomme en fremtidig vækst i efterspørgselen, og evt. også for at drage fordel af en mulig prisstigning. Men det er ikke sikkert, at de faktisk er i stand til at føre denne politik igennem; det kan endog meget vel tænkes, at den løbende afsætning er så stor, at de direkte bliver nødt til at reducere deres lagre, således at lagertilvæksten faktisk bliver negativ. Omvendt taler sandsynligheden for, at private foretagender i tilfælde af faldende afsætning vil bestræbe sig for at afvikle en del af deres eksisterende lagre ved delvis at dække deres løbende salg fra lagrene i stedet for ved hjælp af løbende produktion. De tilsigter således en negativ lagerinvestering; men dersom salget falder stærkere, end de havde ventet – og det er meget muligt, når de netop indskrænker produktionen og dermed skabelsen af ny indkomst – kan det tænkes, at de alligevel faktisk kommer til at stå over for en lagerforøgelse, der altså får karakter af en – utilsigtet – positiv lagerinvestering.

I den forhåndenværende situation i U.S.A. er forholdet det, at den samlede efterspørgsel til „endelig anvendelse" – fortrinsvis på grund af den impuls, som er udgået fra de øgede forsvarsudgifter – har været stærkt stigende i de sidste år (når der ses bort fra forstyrrelser som følge af stålstrejken i 1952). I løbet af 1953 ebbede denne stigning imidlertid ud; det offentliges udgifter til militære formål kulminerede i forsommeren, hvorefter de begyndte at falde, og en sam-

tidig forøgelse af offentlige indkøb til civile formål var kun tilstrækkelig til at medføre en ganske svag stigning i de samlede offentlige udgifter. Også de erhvervsdrivendes investeringer i bygninger, maskiner m. v. hørte op med at vokse, vel bl. a. fordi de af den øgede forsvarsproduktion nødvendiggjorde udvidelser af produktionsapparatet efterhånden var blevet tilendebragt. Hertil kom, at boligbyggeriet stagnerede, ligesom forbrugernes indkøb af varer (men ikke af tjenesteydelser) gik lidt tilbage. Specielt må det nævnes, at afsætningen af *varer* til „endelig anvendelse" som allerede nævnt endog er gået lidt ned.

Når den samlede afsætning til „endelig anvendelse" således stagnerer, er det kun naturligt, at de erhvervsdrivende ikke ønsker at foretage yderligere investeringer i lagre og derfor skærer deres indkøb ned og reducerer produktionen. Ophøret af stigningen i afsætning til „endelig anvendelse" fører på denne måde til en vis nedgang i produktionen. Dette er imidlertid ensbetydende med et fald i beskæftigelsen og indkomstdannelsen og resulterer let i, at forbrugernes indkøb går yderligere tilbage, således at lagrene af forbrugsvarer ikke bliver reduceret, men fortsætter med at vokse. Dermed er der skabt basis for en ny nedsættelse af den løbende produktion, ligesom det også kan tænkes, at forbrugsvareproducenterne bliver lidt mere tilbageholdende med hensyn til at foretage investeringer i fast realkapital. Dette berører maskinindustrien og anlægsfagene ugunstigt, og nedgangen i produktion breder sig også hertil.

I øjeblikket synes U.S.A. at være inde i en udvikling af denne type, omend man endnu ikke er kommet ret langt. Det er muligt, at udviklingen vender „af sig selv" (som tilfældet fx. var i 1949), når en vis lagertilpasning i nedadgående retning er blevet gennemført. Ved udgangen af 1953 var de samlede lagre imidlertid stadig højere end på det tidspunkt, da den samlede afsætning til „endelig anvendelse" kulminerede; man må derfor antagelig regne med, at der indtil videre fortsat vil blive udfoldet bestræbelser for at reducere lagrene på visse områder, og da afsætningen til „endelig anvendelse" vedblivende synes at gå svagt ned, må dette være ensbetydende med nogen yderligere produktionstilbagegang.

Arbejdsmarkedet.

Herpå tyder da også udviklingen i *beskæftigelsen*. I januar var det samlede antal beskæftigede ifølge foreløbige oplysninger 59.6 mill. eller ca. 900.000 lavere end året før. I november og december 1953 var beskæftigelsesnedgangen sammenlignet med den tilsvarende måned et år tidligere kun henholdsvis 300.000 og 750.000. Særlig følelig er beskæftigelsens tilbagegang inden for den egentlige industri. Her var der i januar kun 16.1 mill. beskæftigede mod næsten 16.8 mill. året før. Den samlede ledighed er nået op på 2.4 mill. eller 3.7 % af den totale arbejdsstyrke, hvilket dog stadig er et ret moderat tal, undtagen når man sammenligner med de to nærmest foregående år. Også den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid er reduceret yderligere og ligger nu 4 % (1.6 timer) lavere end for et år siden. Under disse forhold må man gå ud fra, at den totale lønsum også i januar har vist nedadgående tendens.

Amerikanske konjunkturtal.

	Priser			Industri-produktion[1]	Bygge- og anlægsvirksomhed[2]		Arbejdsmarked			Detail-omsætning[5]	Udenrigshandel[6]		Aktiekurser[7]	Personlige indkomster[8]	Bruttonational-produkt[8]
	Engrospriser		Leveomkostninger		Ialt	Boligbyggeri	Beskæftigede[3]	Arbejdsløshed	Arbejdsløn[4]		Import	Eksport			
	Samlet indeks	Landbrugsprodukt.													
	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	Mill. *	Mill. *	Cents *	Mld. $ *	Mill. $ *	Mill. $ *	1935-39 = 100 *	Mld. $ *	Mld. $ *
1938	—	—	60	48	35	27	30.3[9]	8.1[9]	63	3.5	163	258	88	68	85
1945	—	—	77	107	36	16		1.0	102	6.5	347	817	122	172	215
1946	79	83	81	90	82	87		2.3	109	8.5	412	812	140	178	211
1947	96	100	95	100	84	86		2.1	124	10.0	480	1278	123	191	233
1948	104	107	103	104	102	98	44.4	2.1	135	10.9	594	1054	124	210	259
1949	99	93	102	97	113	116	43.3	3.4	140	10.9	552	1003	121	206	258
1950	103	98	103	112	159	185	44.7	3.1	147	12.0	738	856	146	226	287
1951	115	113	111	120	171	170	47.2	1.9	159	13.2	914	1253	177	254	330
1952	112	107	114	124	183	181	48.0	1.7	167	13.7	893	1265	188	268	348
1953[10]	110	97	114	134				1.5	177	14.3			189	284	367
Juni 1950	100	95	102				44.5	3.4	145	12.1	687	877		221	278
Okt. 1952	111	105	114	130	210	185	49.1	1.3	170	14.2	918	1216	183	277	—
Nov. —	111	104	114	133	196	178	49.3	1.4	171	14.0	805	1191	190	277	—
Dec. —	110	99	114	133	205	183	50.1	1.4	173	14.4	1052	1390	197	281	361
Jan. 1953	110	100	114	134	190	173	48.4	1.9	174	14.1	923	1291	198	281	—
Febr. —	110	98	113	134	173	182	48.4	1.8	174	14.5	856	1197	196	281	—
Marts —	110	100	114	135	177	176	48.7	1.7	175	14.4	1004	1388	198	284	363
April —	109	97	114	136	179	179	48.9	1.6	175	14.3	1012	1395	190	283	—
Maj —	110	98	114	137	161	164	49.0	1.3	176	14.4	902	1446	190	285	—
Juni —	110	95	115	136	169	174	49.4	1.6	176	14.4	934	1376	183	286	371
Juli —	111	98	115	137	172	175	49.2	1.5	177	14.5	908	1348	186	288	—
Aug. —	111	96	115	136	205	184	49.4	1.2	177	14.1	841	1184	187	287	—
Sept. —	111	98	115	133	218	180	49.6	1.2	179	14.0	926	1236	179	286	369
Okt. —	110	95	115	132	230	183	49.6	1.2	178	14.0	813	1246	183	287	—
Nov. —	110	94	115	130	224	178	49.2	1.4	179	14.2	839	1246	188	285	—
Dec. —	110	95	115	128				1.9	179	14.1			191	285	365
Jan. 1954								2.4							

Kilde: „Survey of Current Business", udg. af U.S. Department of Commerce.

* Tallene for 1938 og 1945–52 er gennemsnit for 12 måneder.

[1] Sæsonudjævnet. [2] Værdien af byggekontrakter efter F. W. Dodge Corp.; sæsonudjævnet. [3] Antal beskæftigede („employees") uden for landbruget ifl. Dept. of Labor. Af det samlede antal beskæftigede i nov. 1953, 49.2 millioner, faldt 16.7 mill. på industrien, 0.8 på minedrift, 2.6 på bygge- og anlægsvirksomhed, 4.3 på transport og off. forsyningsvirksomheder, 10.7 på handel, 2.0 på pengeinstitutter, 5.3 på tjenesteydelser, og 6.7 var off. ansatte. [4] Gennemsnitlig timefortjeneste i fabriksindustrien. [5] Udjævnet for sæsonsvingninger. Beregningsgrundlaget er noget udvidet fra 1951. [6] Generalhandel; omfatter også hjælp til udlandet („foreign aid and relief"). [7] Standard and Poor's Corp. omfatter 480 industri-, jernbane- og „public utility" selskaber. [8] Udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til helårsbasis. [9] 1939. [10] Foreløbige tal.

Depression eller fornyet fremgang?

Hidtil har aktivitetstilbagegangen kun været af beskedent omfang. Man kan imidlertid rejse det spørgsmål, om en vedvarende stagnation eller fortsat tilbagegang i langsomt tempo overhovedet er sandsynlig, eller om der ikke nødvendigvis må komme enten et kraftigere tilbageslag eller en fornyet opgang. De private bruttoinvesteringer i fast realkapital har i de senere år udgjort op imod 15 % af det samlede nationalprodukt, hvoraf boligbyggeri svarer for omkring en fjerdedel, og der er herved sket en fortsat betydelig udvidelse af produktionskapaciteten. I tilfælde af at den samlede efterspørgsel gennem en længere periode holder sig konstant, vil der imidlertid ikke længere være nogen tilskyndelse til at forøge produktionsapparatet, og man må derfor i en sådan situation regne med, at bruttoinvesteringerne reduceres, således at de stort set kun kommer til at svare til, hvad der er nødvendigt for at opretholde produktionsapparatet intakt. Dette vil i sig selv være ensbetydende med et ret kraftigt fald i efterspørgselen og vil uden tvivl blive fulgt af en tilsvarende nedsættelse af produktionen og dermed af indkomsterne, således at også efterspørgselen til forbrug må ventes nedsat; resultatet bliver, at man kommer ind i en selvforstærkende konjunkturtilbagegang.

Dette skal dog ikke opfattes, som om en sådan udvikling nødvendigvis må blive enden på den nuværende situation. Hvis den totale efterspørgsel efter varer til „endelig anvendelse" holdes oppe, indtil lagrene er blevet nedbragt til det niveau, som forretningsverdenen anser for passende, vil produktionen igen blive sat i vejret, således at den kommer til at svare til den løbende afsætning. Indkomsterne vil følge med, og der vil derved være skabt grundlag for en fornyet forøgelse af forbruget, som atter kan danne udgangspunkt for udvidede investeringer både i fast kapital og i lagre.

Men man kan vanskeligt frigøre sig for en vis tvivl med hensyn til, om de nødvendige betingelser for en sådan udvikling vil være til stede. De private investeringer i fast realkapital forventes i indeværende kvartal at blive noget lavere end i det foregående, og på baggrund af den faldende beskæftigelse må man sandsynligvis også regne med lavere privat forbrug. Endvidere er forsvarsudgifterne i tilbagegang. Det synes derfor påkrævet, at det offentlige gør en nergisk indsats enten ved at stimulere privat forbrug eller investering eller ved at forøge sine egne indkøb af varer og tjenester.

Præsidentens økonomiske årsrapport.

Den 28. januar offentliggjordes den første økonomiske årsrapport under den nuværende republikanske regering. Den indeholder dels en oversigt over udviklingen i 1953, dels en række betragtninger over og forslag vedrørende de fremtidige økonomiske problemer, samlet under titlen „Mod en stærkere økonomi".

I tilbageblikket over 1953 fremhæves det stærkt, at *det forløbne år betegnede en ny rekord* med hensyn til produktion, beskæftigelse og levestandard, idet bruttonationalproduktet steg med 3.7 % regnet i faste priser, dels på grund af højere produktivitet, dels og navnlig som følge af mindre ledighed. Der lægges

ikke skjul på, at der i årets anden halvdel skete en nedgang i den almindelige økonomiske aktivitet; men denne betegnes foreløbig som resultatet af en *tilpasning af lagrene,* idet det dog understreges, at en sådan kan føre ud i en mere almindelig konjunkturtilbagegang. Endelig gøres der en del ud af en fremstilling af *regeringens økonomiske politik,* hvis ledetråde var „fremme af produktion og beskæftigelse, beskyttelse af dollar'ens købekraft mod yderligere indskrænkning, den videst mulige fordeling af frugterne af den voksende aktivitet samt udvidelse af international handel og investering". Regeringens problem beskrives som værende at holde samfundet på den snævre vej mellem fortsat økonomisk fremgang uden inflation på den ene side og en deflatorisk udvikling på den anden; særlig *penge- og finanspolitikken* tillægges der betydelig vægt som et middel til at nå dette mål, og den *smidighed,* hvormed den faktisk har fungeret i 1953, fremhæves. I årets første måneder, da aktiviteten stadig øgedes stærkt, og inflation derfor vedblivende var en reel fare, specielt fordi det eneste af den tilbageværende direkte kontrol med priser og lønninger blev ophævet, gennemførte centralbanksystemet en stramning af pengepolitikken. Men da reaktionen herpå viste sig uventet stærk, slog man hurtigt om og sørgede for en sænkning af rentesatserne, samtidig med at administrationen formindskede sin modstand mod skattenedsættelser.

Ligesom regeringens økonomiske politik må balancere mellem inflation og depression, har rapportens forfattere også måttet udfolde en betydelig balancekunst. På den ene side understreges gang på gang nødvendigheden af, at regeringen til stadighed holder et vågent øje med den økonomiske udvikling og er parat til og i stand til at gribe ind, hvis denne truer med at føre bort fra den jævne ekspansion under stabilt prisniveau. På den anden side har det åbenbart været magtpåliggende at give forslagene en sådan formulering, at de ikke skaber indtryk af, at der er tale om statsintervention og socialisering. Der lægges derfor megen vægt på de sider af foranstaltningerne, som kan bidrage til at „fremme den private foretagsomheds ekspansive kraft", og det siges udtrykkeligt, at regeringen ikke har til hensigt ideligt at blande sig i det økonomiske liv, ligesom det ikke vil blive tolereret, at den konjunkturudjævnende politik „i højere grad end nødvendigt" modvirker bestræbelserne for at nedbringe unionens udgifter, reducere skatterne og nå frem til balance på budgettet.

Med hensyn til fremtiden opretholdes en *optimistisk indstilling:* Den økonomiske fremgang vil sandsynligvis blive genoptaget i 1954, „især hvis kongressen forbedrer det økonomiske klima ved at omsætte administrationens vidtrækkende program til handling". Dette program har ikke karakter af en række nødhjælpsforanstaltninger, „da den foreliggende situation åbenbart ikke kræver et sådant". Det er et program, der tilsigter at stimulere den økonomiske fremgang og formindske risikoen for vanskeligheder i fremtiden, og det betegnes som tilrådeligt at påbegynde dets gennemførelse uden forsinkelse.

Blandt de fremsatte forslag indtager en *revision af skattesystemet,* der efterhånden er blevet temmelig indviklet, en fremtrædende plads. Navnlig lægges der vægt på ændringer, der kan tjene til at stimulere privat foretagsomhed, fx. ved begrænsning af dobbeltbeskatningen af aktiedividender, større frihed til at foretage afskrivning af nye investeringer over en kort periode, lempeligere behandling

af selskabsopsparingen m. v. Gennemførelse af disse foranstaltninger vil også indebære en vis nedsættelse af skatteprovenuet. Desuden anbefales det at øge skattesystemets stabiliserende indflydelse på de disponible indkomster ved i endnu højere grad end nu at lade skattebetalingen ske samtidig med indkomstindtjeningen.

Med det formål at formindske konjunkturbevægelsernes indflydelse på de disponible indkomster og dermed faren for, at en konjunkturnedgang breder sig, foreslås det endvidere at udbygge *det sociale sikringssystem,* specielt arbejdsløshedsforsikringen, således at den kommer til at omfatte flere kategorier af arbejdere, samtidig med at understøttelsernes størrelse og varighed forøges.

Andre forslag tager sigte på at fremme *boligbyggeriet* gennem lettere finansieringsmuligheder samt på at gøre de nuværende *prisstøtteordninger for landbrugsvarer* mere smidige, således at der kan finde en tilpasning sted mellem behov for og produktion af landbrugsvarer, uden at der rokkes for meget ved prisernes og indkomsternes stabilitet.

Endelig anvendes et kapitel til diskussion af *offentlige anlægsarbejders* betydning som konjunkturudjævnende faktor. Det fremhæves, at der i et moderne samfund er en række investeringsopgaver, som bedst kan løses af offentlige organer, såsom skole- og hospitalsbyggeri, anlæg af veje, havne, lufthavne, parker etc., og det understreges – med særlig henvisning til vejnettets utilfredsstillende tilstand i øjeblikket – at det kan hæmme privat produktion og investering, hvis det offentlige negligerer disse opgaver gennem længere tid. Faktisk er der i en årrække ikke foretaget tilstrækkelige investeringer på adskillige af disse felter, idet først den 2. verdenskrig og senere genoprustningen har gjort det nødvendigt at forbeholde produktionsfaktorerne for militær produktion. Nu skulle der være mulighed for at råde bod på disse forsømmelser, især hvis der skulle indtræde en periode med reduceret privat investeringsvirksomhed, med hvilken man helst skal konkurrere mindst muligt om produktionsfaktorerne. For at kunne regulere de offentlige investeringer, således at de i videst mulig udstrækning tjener til at fremme et roligt fremskridt, er det – fremhæver rapporten – nødvendigt at sørge for at have omfattende planer for sådanne arbejder parat, som kan sættes i værk med ganske kort varsel, og det udtales, at der allerede er gjort et betydeligt arbejde i så henseende. En meget stor del af de offentlige anlægsopgaver ligger inden for enkeltstaternes og kommunernes domæne, hvilket gør det vanskeligere at indpasse dem i den almindelige konjunkturpolitik. Men unionen bør bistå de lokale myndigheder med udarbejdelse af planer og må i tilfælde af, at der udvikler sig alvorlige depressionstendenser, også træde til med financiel bistand.

Det er således et meget omfattende arsenal af midler til bekæmpelse af en eventuel konjunkturnedgang administrationen møder frem med. Der er næppe heller tvivl om, at de vil vise sig at være effektive – „især hvis kongressen ... omsætter administrationens vidtrækkende program til handling".

Randall-kommissionens betænkning.

Få dage før præsidentens økonomiske rapport forelå et andet vigtigt dokument vedrørende den økonomiske politik, nemlig betænkningen fra den i sidste hefte af

„Økonomi og Politik"[1] omtalte Foreign Economic Policy Commission, den såkaldte Randall-kommission. Betænkningen beskæftiger sig med de økonomiske sider af U.S.A.s udenrigspolitik og fremsætter en række forslag til ændringer på dette felt i retning af en liberalisering af importpolitikken; de er dog gennemgående temmelig forsigtige, hvilket imidlertid ikke har hindret de mere protektionistiske medlemmer i at afgive mindretalsindstillinger.

Kommissionen går ud fra, at der stadig findes et skjult „dollar-gab" på 2–3 milld. $ pr. år, som kun holdes lukket ved økonomisk hjælp til andre lande i forbindelse med restriktioner på import af dollarvarer i det meste af den øvrige verden. I tilfælde af en amerikansk depression vil dette gab endda blive endnu større. Det bør imidlertid ikke dækkes ved amerikanske genydelser, men ved at give andre lande større muligheder for at *tjene* dollars.

Et af betænkningens vigtigste forslag går ud på en 3-årig forlængelse af loven om gensidige handelsaftaler, i henhold til hvilken præsidenten inden for visse grænser kan nedsætte amerikanske toldsatser mod tilsvarende indrømmelser fra forhandlingspartnernes side. I denne henseende foreslås det endvidere at udvide præsidentens beføjelser, således at han bliver i stand til i forbindelse med aftaler sluttet under den forlængede lov at nedsætte eksisterende toldsatser med indtil 5 % af de nuværende satser i hvert af de 3 år, loven skal gælde. Endvidere skal han kunne nedsætte toldsatser på varer, der ikke eller næsten ikke importeres, til ikke under halvdelen af det niveau, der gjaldt den 1. jan. 1945, og endelig skal han have adgang til at reducere alle toldsatser, der overstiger 50 % af varens værdi til denne højde; også i de to sidste tilfælde skal nedsættelsen foregå gradvis i løbet af 3 år. De gældende bestemmelser om undtagelsesklausuler og farepunkter[2] foreslås opretholdt. Tidsskriftet „Newsweek" har ved et rundspørge blandt en lang række indflydelsesrige kongresmedlemmer søgt at sondere terrænet med hensyn til muligheden for disse forslags gennemførelse og kommer til det resultat, at forlængelsen vil blive givet for eet, højst to år; de to førstnævnte forslag om udvidet adgang til toldnedsættelser har kun ringe chance til at gå igennem, og for den sidste betegnes udsigterne som praktisk talt håbløse. Derimod er der almindelig stemning for bevarelse af undtagelsesklausuler og farepunkter.

Heller ikke kommissionens forslag om lempelse af loven om det offentliges pligt til at give amerikanske foretagender fortrin ved vareleverancer[2] synes at have større muligheder for at blive gennemført. Derimod er der en velvillig indstilling over for et forslag om at bemyndige præsidenten til efter indstilling fra toldkommissionen at gennemføre en forenkling af toldbehandlingen og varegrupperingen, forudsat at der ikke herved sker nogen reel forandring i toldniveauet. Det samme gælder betænkningens anbefaling af, at private investeringer i udlandet opmuntres ved en nedsættelse af skatter på indtægt heraf.

Alt i alt synes der således ikke at være grundlag for håb om væsentligere modifikationer i U.S.A.s importpolitik, selv om betænkningen – hvad man formentlig kan gå ud fra – kommer til at danne grundlag for konkrete lovforslag. Specielt i 1954, der er valgår, vil det nok vise sig vanskeligt at få kongresmed-

[1] Thorkild Hjortkjær: „U.S.A.s importpolitik". „Økonomi og Politik", 1953, hefte 1, s. 149–55.
[2] Anf. artikel, s. 150.

lemmerne til i større udstrækning at stemme for forslag, der kan virke skadeligt selv for relativt små grupper af vælgerbefolkningen. Og skulle den nuværende kontraktion forværres, inden forslagene bliver fremlagt, vil deres gennemførelse antagelig være ganske udelukket.

Unionsbudgettet for 1954–55.

I det *budgetforslag* for finansåret 1954–55 (der begynder den 1. juli 1954), som er forelagt af præsidenten, regnes der med udgifter på 65.6 milld. $, hvilket er 5.3 milld. $ mindre, end hvad der anslås for det løbende finansår. Indtægterne er ansat til 62.7 milld. $ mod 67.6 milld. $ i år, og det forventede underskud bliver således 2.9 milld. $ mod 3.3 milld. $ i 1953–54. Tages der hensyn til forskellige poster, som ikke indgår i det egentlige unionsbudget (navnlig nettoindbetalinger under de forskellige sociale sikringsprogrammer) bliver der praktisk talt fuldstændig balance med en lille tendens til overskud, medens der i indeværende år regnes med et beskedent underskud.

Nedskæringen i udgifterne falder først og fremmest på forsvaret (incl. militærhjælp til udlandet), der beregnes at beslaglægge 44.9 milld. $ eller 3.8 milld. mindre end i 1953–54. Denne nedgang er nogenlunde af den størrelsesorden, som hele tiden har været ventet. På *indtægtssiden* deles den forventede nedgang omtrent ligeligt mellem selskabsskatter og personlige skatter, der regnes at ville indbringe henholdsvis ca. 20 og ca. 30 milld. $, medens indirekte beskatning svarer for det meste af restbeløbet. Reduktionen i det samlede budget er i fuld overensstemmelse med det ene af den republikanske regerings proklamerede statsfinansielle principper: at lade de enkelte borgere selv disponere over deres penge. Derimod er der stadig et stykke tilbage, før det andet hovedprincip: formel balance på budgettet, er nået. Præsidenten har derfor også måttet anmode om en forhøjelse af grænsen for unionens samlede gæld, der i øjeblikket er fikseret til 275 milld. $, en grænse, som næsten er nået.

Uanset at der således regnes med et omtrent uforandret underskud på budgettet, må det nærmest forventes, at det nye budget vil have en deflatorisk virkning på den økonomiske aktivitet. Ganske vist berøres de samlede disponible indkomster hos befolkningen ikke, når det offentliges indtægter og udgifter nedskæres med samme beløb; men den nedgang i den offentlige efterspørgsel efter varer og tjenester, som det nye budget indebærer, medfører i sig selv en deflatorisk virkning.

De hidtil anførte tal vedrører de faktiske indtægter og udgifter i finansårets løb. Noget andet er de *nye bevillinger* til at planlægge dispositioner, der kan medføre udgifter, evt. først efter det pågældende finansårs afslutning; disse lå i finansårene 1950–51 til 1952–53 betydeligt over de faktiske udgifter. I 1953–54 vendte billedet, idet der kun regnedes med bevillinger til et beløb af 61.7 milld. $, og denne linie er fortsat i det nye forslag, der anslår bevillingsbeløbet til 56.3 milld. $. Ved slutningen af det kommende finansår vil summen af ikke anvendte bevillinger derfor være mindre end på noget tidspunkt i de senere år.

Den *militære hjælp til udlandet* (eller som det nu kaldes med et udtryk,

der formodes at klinge bedre i kongressens øren, „fælles militære udgifter") anslås til 4.275 mill. $ eller 75 mill. $ mere end i indeværende finansår. Der foreslås imidlertid kun 2.500 mill. $ i nye bevillinger på dette område. Den *økonomiske udlandshjælp* og udgifter til „technical assistance" ventes at blive på 1.125 mill. $, hvoraf ca. ¼ regnes anvendt til det sidstnævnte formål. I Europa vil kun Grækenland, Tyrkiet og Spanien (samt Berlin) få del i den økonomiske hjælp; resten vil gå til lande i det fjerne Østen, herunder formentlig Indokina, hvilket indirekte vil betyde en hjælp til Frankrig. Bevillingsforslaget på dette punkt andrager 1.025 mill. $.

VESTEUROPA

England.

Fremgangen i den økonomiske aktivitet vedvarede i England i hvert fald til udgangen af 1953. *Industriproduktionen* lå i årets sidste 6 måneder støt 7–8 % højere end året før, og for hele 1953 er der tale om en fremgang i sammenligning med 1952 på godt 5 %, hvilket også betegner en forøgelse i forhold til det tidligere rekordår 1951 på omkring 2½ %. *Beskæftigelsen* ligger højere end på noget tidligere tidspunkt, og arbejdsløsheden var ved årets udgang kun ca. 20.000 større end 2 år tidligere.

Aktivitetsfremgangen har især været båret frem af *større forbrug* og *boligbyggeri*. I 3. kvartal var forbruget således (regnet i faste priser) 2½ % højere end året før, og antallet af færdiggjorte boliger oversteg 300.000 for 1953 som helhed mod 240.000 i 1952. Reallønnen er svagt stigende og beskæftigelsessituationen som nævnt fortsat gunstig, og da det igangværende boligbyggeri er større end i vinteren 1952–53, skulle der derfor være gode muligheder for opretholdelse af aktiviteten, så meget mere som det må antages, at erhvervslivets investeringer under de gunstige indre afsætningsforhold og med en forholdsvis let likviditetssituation også er opadgående.

Det må imidlertid bemærkes, at en forringelse af Englands eksportmuligheder som følge af en eventuel amerikansk depressions virkninger i det ydre sterlingområde og på andre engelske eksportmarkeder meget let kan bringe forandring i billedet. I denne forbindelse kan det nævnes, at England fornylig i forbindelse med en konference mellem finansministrene i det britiske Commonwealth's lande har erklæret sig rede til yderligere at lette adgangen til at låne på *kapitalmarkedet i London*. Herigennem skulle der kunne skabes øget efterspørgsel efter investeringsgoder fra England, og maskinindustrien, der hidtil er sakket noget agterud i aktivitetsfremgangen, skulle få en tiltrængt stimulans.

Imidlertid er der grænser for, hvor meget den samlede aktivitet kan udvides. Dels er der som nævnt kun ret ringe ledighed, således at yderligere fremgang i høj grad må forudsætte produktivitetsforøgelse. Dels vil der i tilfælde af, at en amerikansk konjunkturnedgang bliver til virkelighed, opstå et pres på sterlingområdets knappe guld- og dollarreserver, der – medmindre England kan og vil tage sin tilflugt til træk på den internationale valutafond – enten

	Priser		Industriproduktion	Boligbyggeri[1]		Arbejdsmarked				Privat forbrug[4]	Udenrigshandel[5]		Guld- og dollarbeholdning[6]
						Beskæftigelse[2]		Arbejdsløshed	Arbejdsløn[3]				
	Engrospriser	Leveomkostninger		Antal boliger under opførelse	Antal boliger fuldført	Samlet antal beskæftigede	Fabriksindustrien				Import[5]	Eksport[5]	
	1938 = 100 •	Jun. 1947 = 100 •	1948 = 100 •	1000 †	1000 •	Mill. †	Mill. †	1000 †	Jun. 1947 = 100 •	Mill. £ 1948 priser	Mill. £ •	Mill. £ •	Mill. $ †
1938	100	—	—	—	30.0	17.9	6.8	1700	—	—	77	44	3449
1945	167	—	—	26	0.2	16.3	6.8	103	—	—	92	38	—
1946	173	—	87	204	4.1	17.3	6.6	359	—	—	108	80	2697
1947	189	—	92	256	11.6	18.6	7.1	256	—	—	149	100	2080
1948	216	108	100	191	19.0	19.1	7.3	282	106	8.379	173	137	1856
1949	227	111	106	195	16.5	21.8	8.3	243	109	8.530	189	154	1688
1950	259	114	114	201	16.5	22.1	8.5	272	111	8.711	217	188	3300
1951	315	125	117	226	16.2	22.3	8.7	186	120	8.653	325	226	2135
1952	323	136	114	280	20.0	22.2	8.6	394	130	8.574	290	227	1846
1953[8]	324	140	120	309	26.6	22.2	8.8		136		279	224	2543
Juli 1952	323	138	102	—	20.2	22.2	8.6	394	129		290	223	1716
Aug. —	320	137	98	—	17.8	22.2	8.6	404	130	2.188	263	192	1672
Sept. —	318	136	116	276	22.3	22.2	8.6	390	131		238	197	1685
Okt. —	321	138	120	—	23.3	22.1	8.6	398	131		267	234	1767
Nov. —	320	138	123	—	22.1	22.1	8.7	406	134	2.298	262	219	1895
Dec. —	323	138	112	280	23.4	22.0	8.7	400	134		268	215	1846
Jan. 1953	323	138	117	—	20.6	22.0	8.7	452	134		290	228	1978
Febr. —	319	139	122	—	20.1	22.0	8.7	429	135	2.069	243	204	2103
Marts —	324	140	123	294	28.7	22.0	8.7	397	135		286	224	2166
April —	328	141	118	—	23.3	22.1	8.7	376	135		293	224	2273
Maj —	326	140	123	—	25.1	22.2	8.7	340	135	2.183	296	219	2321
Juni —	325	141	118	314	26.4	22.2	8.7	298	135		292	212	2367
Juli —	325	141	110	—	27.2	22.2	8.7	273	136		293	243	2456
Aug. —	122	140	106	—	24.8	22.3	8.8	294	136	2.245	249	207	2469
Sept. —	321	140	125	322	28.5	22.3	8.9	292	137		269	210	2486
Okt. —	321	140	129	—	30.0	22.3	8.9	309	137		280	237	2520
Nov. —	323	140	132	—	29.4	22.4	9.0	323	137		272	249	2561
Dec. —	322	140	121	309	33.5	22.3	8.9	322	138		282	232	2518[7]
Jan. 1954								379					2543

Kilde: Central Statistical Office: „Monthly Digest of Statistics". Priser, industriproduktion, arbejdsløn, forbrug og udenrigshandel refererer til Det forenede Kongerige (England & Wales, Skotland og Nordirland), boligbyggeri, beskæftigelse og arbejdsløshed til Storbritannien (England & Wales, Skotland).

• Tallene for 1938 og 1945–52 er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1938 og 1945–52 gælder for juli (beskæftigelse, arbejdsløshed) eller december (boligbyggeri, guld- og dollarbeholdning).

[1] Permanente boliger. [2] Fra 1949 ny serie, der i modsætning til den tidligere omfatter privat hushjælp og beskæftigede over pensionsalderen (65 år for mænd og 60 år for kvinder). Desuden tælles nu halvdagsarbejdere som heldagsarbejdere. Til sammenligning anføres, at tallene efter den nye opgørelse medio juli 1948 var 21.9 og 8.1. [3] Ugentlige lønsatser i industri, landbrug, off. forsyningsvirksomheder, detailhandel m. m. [4] Personlige udgifter til forbrugsgoder og tjenesteydelser. [5] Generalhandel. [6] Sterlingområdets beholdninger af guld samt amerikanske og canadiske dollars. [7] Efter betaling af 18[illegible]. $ pr. 31. dec. som rente og afdrag på amerikanske og canadiske lån. [8] Foreløbige

må imødegås ved en neddæmpning af aktiviteten eller med skærpede restriktioner på import af dollarvarer.

Hidtil har sterlingområdets reserver imidlertid været fortsat voksende, omend i beskedent tempo. Den eneste undtagelse i den sidste tid er december måned, hvor England betalte renter og afdrag på amerikanske og canadiske lån. Jvf. iøvrigt følgende tabel.

Sterlingområdets guld- og dollarreserver og forandringer heri.
(mill. $).

		EPU afregning	Andre guld- og dollar betalinger	Amerikansk hjælp	Renter og afdrag	Ændring i reserven	Reserve ved periodens udgang
	1952						1846
1. kvt.	1953	+95	+119	+106	–	+320	2166
2. „	„	+42	+ 98	+ 61	–	+201	2367
3. „	„	÷19	+ 55	+ 83	–	+119	2486
Okt.	„	+ 6	+ 15	+ 13	–	+ 34	2520
Nov.	„	÷15	+ 32	+ 24	–	+ 41	2561
Dec.	„	+ 4	+114	+ 20	÷181	÷ 43	2518
Jan.	1954	÷ 4	+ 14	+ 15	–	+ 25	2543

Vesttyskland.

Også i det næstvigtigste vesteuropæiske industriland fortsatte ekspansionen frem til årsskiftet. Industriproduktionen lå her i 1953 9 % højere end i 1952, der atter overskred det foregående års niveau med 7–8 %, og fremgangen i forhold til 1952 var nogenlunde den samme fra måned til måned. Ligesom i England har *forbrugsgodefremstillingen* været førende i ekspansionen; den er gået frem med omkring 15 %, medens produktionen af investeringsgoder kun er øget med ca. 3 %. *Maskinindustrien* har endog haft en mindre tilbagegang, og det samme gælder for produktionen af *jern og stål*. Også i Vesttyskland har en stærk vækst i *boligbyggeriet* været medvirkende til at forøge den økonomiske aktivitet. I alt opførtes henved 475.000 lejligheder. Ved årets udgang var der et meget stort antal boliger under opførelse, og der regnes med voksende byggeaktivitet i 1954.

Den samlede *beskæftigelse* androg i december 15.6 mill. arbejdere, hvilket er 650.000 mere end et år tidligere. Arbejdsløsheden var imidlertid kun faldet fra 1.688.000 til 1.525.000, idet der er foregået en fortsat vækst i arbejdsstyrken, bl. a. som følge af flygtningetilstrømning fra Østtyskland. *Pengelønningerne* er steget væsentligt, og da leveomkostningerne er gået ned med et par procent, er reallønnen forbedret.

Under disse omstændigheder skulle udsigterne være meget gunstige for en fortsat udvidelse af aktiviteten, ikke mindst i betragtning af, at der i den seneste tid har været en stærk tilvækst i investeringsgodeindustriens tilgang af udenlandske ordrer. På udbudssiden skulle der næppe heller være noget i vejen for vedvarende fremgang, idet der som nævnt stadig er en betydelig stab af ledige arbejdere (der dog måske ikke alle er fuldt arbejdsdygtige). Til trods

herfor anlægges der en ret forsigtig vurdering af udsigterne for den nærmeste fremtid. Det hævdes således, at lagrene inden for visse dele af detailhandelen og forbrugsgodeindustrien trods stærk forøgelse af afsætningen er kommet op på et for højt niveau. Dette understøttes da også af den kendsgerning, at detailhandelens afsætning i sidste halvdel af 1953 kun oversteg forrige års niveau med 12 %, medens produktionen af forbrugsvarer lå 14–19 % højere. Det kunne således se ud til, at der har udviklet sig en situation, der minder noget om den, der råder i U.S.A., og at der kan tænkes at komme til at foregå en vis lagertilpasning i den nærmeste fremtid. Da Vesttysklands valutastilling er overordentlig gunstig, skulle der dog være rigeligt spillerum for en ekspansionsfremmende politik, såfremt tendenser i retning af en mere almindelig konjunkturtilbagegang skulle gøre sig gældende. Officielt regnes der da også med, at den samlede industriproduktion for 1954 som helhed vil komme til at ligge 5–6 % højere end i 1953.

Det kan iøvrigt nævnes, at Vesttyskland først i februar har taget skridt til at udvide liberaliseringen af sin import fra EPU-området, over for hvilket Tyskland er ekstrem kreditor. Liberaliseringsprocenten er sat op til 92, idet 300 industrivarer og 30 landbrugsvarer er sat på friliste. Efter officiel tysk opfattelse skulle navnlig England, Frankrig, Italien og Danmark komme til at nyde godt af de øgede eksportmuligheder. Samtidig er der sket en forøgelse af liberaliseringen over for dollarområdet.

VESTEUROPAS EKSPORT

I sidste hefte af „Økonomi og Politik" blev der foretaget en gennemgang af visse sider af udviklingen i Vesteuropas eksport i de senere år. I det følgende skal denne tråd tages op pånyt, idet vægten dog lægges på et andet punkt, nemlig på de enkelte landes andel i den samlede eksport fra hele det område, der omfattes af det europæiske økonomiske samarbejde (OEEC).

Udgangspunktet tages i omstående tabel. Man ser heraf først og fremmest, at det stadig er *England,* der svarer for langt den største del af den samlede eksport fra OEEC-landene, nemlig godt og vel en fjerdedel. Derefter er der et langt spring ned til *Vesttyskland* og *Frankrig,* som hver for sig har en eksport, der rundt regnet svarer til det halve af Englands. *Belgien* og *Holland* følger efter med omkring 8 % hver af hele områdets samlede eksport. Tabellen på s. 277 viser imidlertid, at Vesttyskland i de sidste år er blevet dominerende, hvad eksporten til andre vesteuropæiske lande angår, idet dets andel af totaleksporten til andre medlemslande andrager omkring en femtedel, medens England kun har ca. en sjettedel heraf. Til gengæld er Englands førerstilling så meget desto tydeligere på de oversøiske markeder, hvor det leverer ca. $^2/_5$ af den samlede eksport fra Vesteuropa mod Frankrigs 18 % og Tysklands 10 %. Dette hænger bl. a. sammen med Englands historisk betingede nøjere tilknytning til landene i det britiske verdensrige, ligesom naturligvis både England og Frankrig, såvel som Belgien og Holland, har særlige fortrin med hensyn

til eksporten til deres respektive koloniområder. I Latinamerika, hvor tyske immigranter er talrige, og hvor tyske eksportører fra gammel tid har gjort særlige anstrengelser for at trænge ind, er Vesttyskland førende blandt de vesteuropæiske eksportlande, medens England her kommer på andenpladsen.

Forskellige landes procentvise andel i værdien af den samlede eksport fra OEEC-området 1937–53.

	1937[2]		1946	1948	1950	1951	1952	1953[5] 1. kvt.	1953[5] 2. kvt.	1953[5] 3. kvt.
Totaleksport[1] (månedsgnst. mill. $)	856	(790)	713	1410	1648	2266	2269	2273	2243	2212
England	28.9	(31.1)	45.4	39.2	31.9	27.9	28.0	28.2	27.2	27.8
Vesttyskland	23.1	(16.7)	1.9	4.1	10.0	12.8	14.8	14.5	16.0	16.4
Frankrig	9.3	(10.0)	9.9	11.8	15.6	15.5	14.8	15.4	15.7	13.1
Belgien[3]	8.4	(9.1)	8.0	10.0	8.3	9.7	8.9	8.5	8.3	8.2
Holland	6.2	(6.7)	3.4	5.9	7.0	7.1	7.7	7.8	7.4	8.0
Italien	5.3	(5.8)	2.1	6.4	6.1	6.0	5.1	5.3	5.2	5.5
Sverige	5.0	(5.4)	7.5	6.5	5.6	6.5	5.7	4.7	5.4	5.8
Schweiz	2.9	(3.1)	7.3	4.7	4.3	4.0	4.0	4.4	4.3	4.5
Danmark	3.4	(3.6)	3.9	3.3	3.3	3.0	3.1	3.4	3.1	3.1
Østrig	2.2	(2.4)	0.2	1.2	1.6	1.7	1.9	1.9	1.9	2.1
Norge	2.0	(2.1)	2.8	2.4	2.0	2.3	2.1	2.0	1.8	1.9
Andre lande[4]	3.5	(3.8)	7.5	4.4	4.1	3.6	3.7	3.9	3.7	3.6

Note: Tabellen er beregnet på grundlag af oplysninger i „OEEC-Statistical Bulletins" („General Statistics" og „Foreign Trade, Series I").

[1] Totaleksporten er opgjort i løbende priser i eksportlandenes egen valuta og omregnet til dollars på grundlag af de til enhver tid gældende officielle kurser. De benyttede tal omfatter de enkelte landes samlede eksport, herunder altså også eksporten til de øvrige medlemslande såvel som til oversøiske besiddelser.

[2] De originale tal for 1937 omfatter den samlede eksport fra hele det daværende Tyskland. For at tilvejebringe et bedre sammenligningsgrundlag er der i parentes anført tal beregnet under den – ganske skønsmæssige – forudsætning, at en trediedel af den tyske eksport i 1937 stammede fra områder uden for det nuværende Vesttyskland.

[3] Incl. Luxembourg. [4] Irland, Island, Portugal, Tyrkiet og Grænkenland. [5] Foreløbige tal.

Vender man sig dernæst til *udviklingen* i eksportens fordeling mellem lande, finder man, at der i 1946 var sket en meget væsentlig forskydning i forhold til førkrigsmønstret. De lande, der var blevet særlig hårdt ramt af krigen og den efterfølgende tids desorganisation i det økonomiske liv, navnlig de tidligere akselande samt Holland, havde en langt ringere eksportandel end før krigen, medens de neutrale lande og England havde udvidet deres andel tilsvarende. Efterhånden som produktionsapparatet blev genopbygget, og det økonomiske liv pånyt begyndte at fungere mere normalt, skete der imidlertid en tilbagevenden mod tidligere tiders eksportmønster, og i 1952–53 afveg dette i virkeligheden ikke meget fra tiden før krigen. Både Vesttyskland, Italien og Østrig har nu omtrent samme andel af OEEC-landenes totale eksport som i 1937.

Visse forandringer kan dog konstateres. *Englands* andel af eksporten synes således i de sidste år at være blevet stabiliseret på et niveau, der ligger nogle

procent lavere end før krigen. Dette skyldes, som det fremgår af den følgende tabel, ikke, at Englands eksportmængde ikke har kunnet følge med de øvrige landes – den er tværtimod steget lidt stærkere. Årsagen må derfor være, at de engelske eksportpriser er gået ned relativt til andre landes. Derimod har *Frankrig,* der i årene op til 1950 forøgede sin part af eksporten ganske betragteligt – også i forhold til førkrigsperioden – formået at bevare denne forbedrede position nogenlunde urokket (omend der i løbet af 1953 synes at være sket en vis forringelse). Dette er for så vidt yderst overraskende, som netop Frankrig i efterkrigsperioden har oplevet en stærk stigning i sit indenlandske pris- og omkostningsniveau, der ikke er blevet fuldstændig udlignet ved tilsvarende valutakursændringer. Ikke desto mindre er Frankrigs eksportmængde, som nedenstående tabel synes at vise, blevet stærkere forøget i forhold til før krigen end tilfældet er for de fleste andre OEEC-lande. Muligvis kan forklaringen ligge i, at en meget stor andel af Frankrigs eksport – i de senere år op imod 40 % – går til dets egne oversøiske besiddelser, hvor det evt. har kunnet lade sig gøre ved hjælp af beskyttelsesforanstaltninger mod andre landes varer at oparbejde en eksportforøgelse, der mere end opvejer den forringelse, som måtte være sket over for andre lande.

Eksportmængdens udvikling i forskellige OEEC-lande. 1938–53.
(1938 = 100).

	Eksport-værdi i 1938 (måneds-gnst.) mill. $ i 1950-priser	Pct. af total-eksport	Indekstal for eksportmængde							
			1938	1947	1950	1951	1952	1953 1. kvt.	1953 2. kvt.	1953 3. kvt.
Samtlige OEEC-lande	1242	100	100	67	130	148	142	142	149	–
England	314	25.4	100	100	161	163	153	152	155	156
Vesttyskland	201	16.2	100	7	82	117	126	124	143	147
Frankrig	159	12.8	100	69	161	190	168	173	182	155
Belgien	122	9.8	100	74	112	136	125	122	130	–
Holland	88	7.1	100	45	132	157	165	167	166	–
Italien	90	7.2	100	53	111	130	112	108	113	137
Sverige	71	5.7	100	82	130	134	119	106	125	134
Schweiz	53	4.3	100	116	143	171	171	181	183	191
Danmark	44	3.6	100	67	124	140	133	146	141	–
Østrig	22	1.8	100	33	127	138	137	160	167	193
Norge	29	2.4	100	81	111	130	113	129	113	114

Note: Tabellen er beregnet på grundlag af oplysninger i „OEEC Statistical Bulletins. Foreign Trade. Series I". Tallene viser forandringer i eksportværdien beregnet på grundlag af de i 1950 gældende priser i dollars og giver dermed et vist udtryk for forandringer i den samlede eksportmængde.

Andre lande, der har opnået en væsentlig stigning i deres andel af den samlede OEEC-eksport, er *Schweiz* og – hvad der er mere bemærkelsesværdigt – *Holland,* der som nævnt ramtes hårdt af ødelæggelserne under krigen. Der-

mod er *Belgiens* andel i de sidste år gået tilbage, navnlig på grund af nedgang i de eksporterede mængder. For *Danmarks* vedkommende er der også tale om et vist fald i eksportandelen sammenlignet med før krigen, hvilket skyldes ringere stigning end i de andre lande i gennemsnit både for eksportmængdens og for eksportprisernes vedkommende.

Om eksportens fordeling efter importerende område foreligger der kun oplysninger for de sidste tre år. Da de indeholder flere interessante træk, skal der dog gengives visse hovedpunkter, jvf. følgende tabel.

Forskellige landes procentvise andel i værdien af den samlede eksport fra OEEC-området. 1951–53.

Importerende områder		Total eksport (månedsgennemsnit mill. $)	Eksportlande					
			England	Vesttyskland	Frankrig	Belgien	Holland	Danmark
OEEC-lande	1951	1087	16.0	16.6	12.1	12.3	9.3	4.9
	1952	1092	15.9	19.4	10.8	11.6	9.8	4.9
	1953[1]	1087	17.0	19.8	11.5	10.2	9.6	5.0
Andre områder	1951	1172	39.0	9.3	18.7	7.2	4.9	1.4
	1952	1169	39.5	10.6	18.6	6.5	5.5	1.4
	1953[1]	1112	38.5	11.2	17.9	6.3	5.8	1.5
Heraf	1951	294	31.6	3.9	46.3	5.7	3.4	0.6
OEEC-landenes oversøiske	1952	327	33.8	3.5	45.3	5.7	4.2	0.6
besiddelser m.v.	1953[1]	298	36.3	4.2	41.2	5.6	4.8	6.7
– selvstændige	1951	279	71.4	5.5	3.7	4.5	2.3	0.3
sterlinglande	1952	241	73.7	6.3	3.4	3.4	2.8	0.2
uden for	1953[1]	229	72.3	7.6	3.5	2.3	3.0	0.3
OEEC								
– U.S.A. og	1951	196	35.1	11.1	11.6	10.6	4.9	1.1
Canada	1952	197	37.1	11.5	7.5	9.2	6.2	1.8
	1953[1]	226	35.0	11.7	8.0	10.5	6.6	2.1
– Latinamerika	1951	165	23.2	18.7	14.1	8.8	5.0	1.6
	1952	143	24.8	23.9	10.6	8.2	5.7	2.3
	1953	119	20.5	26.6	15.6	5.7	6.2	3.2
– Østeuropa[1]	1951	60	15.5	8.9	5.3	7.7	5.5	5.5
	1952	59	20.8	7.2	5.6	8.4	5.2	4.8
	1953	48	13.6	8.2	7.9	10.6	7.6	5.5

Note: Tabellen er beregnet på grundlag af oplysninger i „OEEC Statistical Bulletins. Foreing Trade. Series I".

[1] Excl. Finland og Jugoslavien, men incl. U.S.S.R.

Man hefter sig i denne tabel først og fremmest ved de allerede tidligere berørte betydelige forskelle mellem *de enkelte landes position på de forskellige markeder:* Englands helt dominerende stilling i det ydre sterlingområde, Frankrigs overvældende andel af eksporten til de vesteuropæiske besiddelser i andre verdensdele og Tysklands førerstilling i Vesteuropa samt dets frem-

trængen i Latinamerika. I det hele taget er England og Frankrig de to eneste lande, der har større andel i eksporten til områder uden for Europa end i eksporten inden for Europa. Man bemærker også, at Englands andel i eksporten til de to vigtigste lande i dollarområdet er meget stor; dette skyldes i første række dets livlige samhandel med Canada; men dets andel i U.S.A.-eksporten er dog også høj, nemlig omkring 25 %, mod Vesttysklands 13–14 %.

Iøvrigt genspejler tabellen især *Vesttysklands voksende betydning* som eksportør; på alle områder (undtagen over for Østeuropa) er dets eksporthandel vokset, mest dog i forhold til Latinamerika. *Frankrigs vanskeligheder* i de sidste år viser sig navnlig i en nedgang i dets dollareksport, hvorimod det har haft større held med at fastholde eksporten til de områder, hvor samhandelen reguleres over bilaterale aftaler, og hvor konkurrencedygtighed på priserne derfor træder noget i baggrunden. For *Danmarks* vedkommende lægger man særlig mærke til ekspansionen af dollareksporten, der er forholdsmæssigt stærkere end i noget andet land i de senere år. Men også i forhold til Latinamerika er der sket en udvidelse af Danmarks eksportandel.